

A prečo si ťa mám vážiť,
srdiečko?
Veď mi povedz, a ja začnem!

ÚSPEŠNÍCI

KATARÍNA
FEDOROVÁ

ÚSPĚŠNÍCI

KATARÍNA FEDOROVÁ

ÚSPEŠNÍCI

sloart

Pre Lolo

Copyright © Katarína Fedorová 2020
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2020

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-4480-6

Dedko bol samorast. Od jari do jesene nosil iba trenky, spustené do pol zadku. V špinavom dome mal plno zvierat. Nijako zvlášť sa o ne nestaral. Občas im na dvor vyhodil konzervu, otvorená – neotvorená, ideš! Úmrtnosť bola vysoká. Na pochovávanie mali ustálený obrad. Dedko kopal jamu a ona zatiaľ našla vhodnú škatuľu. Sestra ju vystlala látkou, dedko uložil nebožtíka a truhlu vložil do zeme. Pomodlili sa nad ním, aj si zaspievali. *Už ma obklúčili smrteľné stony úzkosti záhrobia*, samozrejme. Keď bol hrob hotový, išli do krčmy, na kar. Dedko pil pivo s borovičkou, ony žltú malinovku. Sedeli pokojne, mlčky, pietne. Na prázdniny s ním sa vždy tešila. Jazdili na bicykli, hádzal ich do Váhu, kradli susedom stavebný materiál. Bol veľký, silný a ničoho sa nebál. Bagančou rozdrvil potkana. Za-

stavil splašenú kravu. Odťal sliepkam hlavy. Pre otca to bol úplne iný človek. Hrubý nespravodlivý ožran. Zlodej, špinavec.

Porozumenie nachádzali, iba keď spolu pili. Sedeli pri ohníku, opekali klobásky, objímali sa a vyspevovali. *Napíj se, synáčku, napíj, napíj se zhluboka, možná, že takhle do roka tady už nebudeme!* Psíky a iné zvieratá sa zhromaždili v očakávaní opitej veľkorysosti. So sestrou ich bázlivo sledovali. Vedeli, čo príde. Skôr či neskôr si začnú vyčítať staré krivdy. Nikdy si mi v ničom nepomohol! Všetko som si musel vydobýť sám! A čože si si také vydobyl? Že si komunista?! Dedkov antikomunizmus vytáčil otca do nepríčetnosti. Aby sa nezašpinil systémom, čistil laboratórne sklo. Plat mal smiešny. Babka sa otáčala v dvoch zamestnaniach, len nech otcovi nič nechýba. Dedko zatiaľ pomáhal pašovať náboženské knižky. Aby otca vzali na školu, musela sa všelijako ponížiť. Dedko sa tým nedal vyrušovať, pánbožko bol na jeho strane. Nikdy som nezaprel svoju vieru! Boh ma mnohokrát zachránil! Dedkove historiky o jednotlivých prípadoch Božej záchrany poznali spamäti. Obzvlášť rád rozprával, ako mu Boh zadržal ruku s nožom, ktorým mienil zaklášť babku, keď ju našiel bozkávať sa s frajerom. Príbeh sa stal pevnou súčasťou všetkých rodinných stretnutí. Keď ho otec počul, tmelo sa

mu pred očami. Vykrikoval na dedka, že je sviňa. Je mŕtva, nemáš hanbu! Dedko žiadnu hanbu nemal, to sa jej na ňom páčilo. Urážky po ňom kĺzali, reči nevnímal, za každých okolností si išiel svojou cestou. Bol mužom pevnej viery.

Veľa času trávil v kostole. Na omšu chodil dvakrát denne, ráno a večer. Tri razy do týždňa zašiel na spoveď. Do chrámu sa vždy vystrojil. Plešinu pretrel brezovou vodou, na trenky natiahol tesiláky, baganče vytrel do najbližšie stojaceho zvierata. Aktívny náboženský život mu nebránil klamať a kradnúť. Pri cestách vlakom tvrdil, že majú pod šesť rokov, bez ohľadu na vek. Ak spolucestujúci niečo nechali na sedadle, okamžite to zbalil do tašky. Keď sa vrátili, o ničom nevedel. Museli ste to zabudnúť niekde inde! Svoje počínanie vnímal jánošíkovsky. Železnice sú bohaté. Aj ľudia, čo si môžu dovoliť kúpiť ďalekohľad. On je chudobný. V detstve hladoval. Musel čakať, kým sa najedia rodičia, a so súrodencami sa pobíť o zvyšky. Konfrontácia kostolnej náuky s dedkovým konaním na ňu pôsobila zmätočne. Verila, že pánbožko existuje. Ale voľajako čudne. Sestra sa pred dedkom oddávala náboženskému vytrženiu. *Moje malé svetielko, chcem, aby svietilo!* Chválil ju, aká je utešená katoľička. Nie ako ich otec, neznaboh! O otcovi sa pred nimi vyjadroval zásadne pohŕdavo. Predseda stra-

ny! Debil je to! Zomrel štýlovo, na posedenie vypil fľašu borovičky, ľahol si a už nevstal. Otec sa tváril nahnevane. Viac by sa mu páčilo, keby dedko zomieral dlho a mal čas všetko oľutovať. Uznať otcove kvality.

Dedkova láska jej chýbala. On jediný ich ľúbil naozaj. Hocikedy ich schmatol medvedími labami a vyhodil vysoko do vzduchu. Pristáť do jeho náručia bol najlepší pocit na svete. Hrával sa s nimi všelijaké smiešne hry. Naháňal ich alebo im kázal sa schovať. Vždy sa nechali nachytať. Po dlhých minútach napätého schovávania ho našli s pivom na gauči. Smial sa, aké sú hlúpe. Ony sa smiali s ním. Za dedkom plakala potajme. Otec plač neznášal. Plačúceho zahriakol alebo vysmial. Nerob mi tu hystériu! Len sa vyplač, budeš menej cikať!

Keď boli malé, šéfoval veľkej firme. V práci ho vždy zastihla pri rozkazovaní. Obdivovala jeho rozhodnosť. Bála sa ho. Veľmi ho milovala. Úpenlivo čakala, kedy si ju všimne. Stávalo sa to málokedy. Občas ju oslovil vymysleným nežným menom. Si moja, najlepšia, dosiahneš veľké veci! V bruchu cítila teplo, do očí sa jej tlačili slzy. Urobila by preňho hocičo. Byť najlepšou jej nerobilo žiadny problém. Všetko jej išlo ľahko. Čítanie, písanie, počítanie. Matematické olympiády, recitačné preteky, literárne súťaže. Úspechy otec oceňoval pozornosťou. Moh-

la mu podrobne vyrozprávať, ako vyhrala. Sestru si nevšimal temer vôbec. Nebola najlepšia, iba dosť dobrá. Aj na to musela vynakladať veľké úsilie. Vyzerala pri tom taká upotená. Možno mu to bolo ne-sympatické.

Mama bola duchom neprítomná. Prednášala na fakulte zložité fyzikálne javy. Po večeroch o nich túžila premýšľať. Mimoriadny intelekt jej nebránil vyžívať sa v domácej hystérii. Páchneš pivom! Zas sa ideš kurviť?! Zničili ste mi život! Svojím spôsobom to bola pravda. Rodinné záležitosti odvádzali mamu od práce. Občas sa prekonala a venovala im sústredenú pozornosť. Pripravila večeru. Nachystala desiatu. Spýtala sa na školu. Bola radšej, keď to mama nerobila. Vyzerala pri tom dosť neprirodzene. Vzbudiť mamin skutočný záujem nedokázala. Školské výsledky a iné výkony jej boli ľahostajné, rozprávať sa s ňou nemala veľmi o čom. Sestra nebola úspešnejšia. Upiekla som kura! Vyčistila záchod! Namaľovala ti obrázok! Hej, vidím, dobre, vďaka.

Ich manželstvu nerozumela. Vyzerali, že celý deň premýšľajú, čo na seba večer vyšplechnú. Frigidná krava! Posledná kurva to vie lepšie! Neschopný ožran! Keby si nebol v strane, pes po tebe neštekne! Najhoršie bolo, keď ju udrel. Potom kvílila. Bol to taký vysoký vibrujúci zvuk. Bláznivá hys-

terka! Dám ťa zavrieť na psychiatriu! V noci sa tvárila, že spí. Cez deň sa zamykala v izbe. Zo stola si urobila bunker a v ňom si čítala. Keď bola kniha dobrá, dokázala ich nepočuť. Radšej sa vycikala do kvetináča, než by riskovala cestu na záchod. Sestra bola odvážnejšia. Pokúšala sa ich zaujať vopred pripravenými veselými historkami. Čo nevidíš, že sa rozprávame?! Choď sa hrať!

Niekedy si predstavovala, že je adoptovaná. Sedí v izbe, číta si, niekto klope. Vo dverách stojí jej skutoční rodičia. Hneď vie, že sú to oni. Poďakujú mame a otcovi za doterajšiu starostlivosť a vezmú ju domov. Bývajú v malom byte plnom ľudí. Starí rodičia, súrodenci, všetci sa hrozne tešia, že prišla. Objímajú ju a hovoria, ako ju ľúbia. Dievčatko naše, už si s nami! Rozplače sa. Nikto nehovorí, že je hysterka. Pravá mama jej utrie slzy a ponúkne ju koláčom. Čučoriedkovým, aký jedávala u susedov. Veľmi im závidela rodinný život. Sedávali spolu v kuchyni, smiali sa a zhovárali. Na sporáku im vždy niečo bublalo. Decká lietali po dome, zaujaté divokými hrami. Keď niečo vyviedli, držali pri sebe. Mama ich naoko kárala. Akí ste vy spojenci! So sestrou neboli spojenci. Súperili o obmedzené zdroje pozornosti. Nikdy sa pri nej naozaj neuvoľnila. Musela byť v strehu, aby ju nepredbehla, ak sa náhodou otvorí okno príležitosti. Rodičia vnímali

susedov negatívne. Úradníček na pošte! Sanitárka! Bohvie, či majú vôbec maturitu!

Po revolúcii otcov podnik sprivatizovali a priviedli do krachu. Nedokázal sa z toho spamätať. Všetko jeho úsilie vyšlo navnivoč. Prvý v republike zaviedol technické voskovanie! Z celého sveta sa naň chodili pozerat'! Byť radovým inžinierom ho urážalo. Mimo práce sa nevedel zadefinovať. Vyčítal mame, že všetko je jej chyba. Keby boli po škole zostali v Prahe, ako chcel on, mohol mať dnes úplne iný život. Mama sa mu vysmievala. Skrachovaný riaditeľ! A aký si bol šéfko! Dejinné zvraty ju dostali pod tlak. V práci sa rozhodovali, či si dôverujú. Dôveru v mamu naštrbovalo otcovo budovateľské úsilie. Chvíľu vyzeralo, že to neustojí. Dlho sa cítila vratko. Za všetko mohol otec. Keby si nebol taký skrachovanec, mohol by si sa ma zastať! Čo si ty za muža, keď necháš na mňa kydať! Debata vyvrcholila obvyklými zvukmi. Búchanie. Kvílenie. Vyhrážky. A znova.

Keď mala štrnásť, dostal rakovinu. Ožltol, vychudol, triasol sa. Ležal v nemocnici. V byte bolo konečne ticho. Každý deň ho chodili navštevovať. Sestra mlela bez prestania. Bola jej za to vďačná. Ak stíchla, otec sa začal sťažovať. Sípavo vyplúval krivdy a ponosy. Bála sa ho ako zvyčajne, hoci inak. Mama bola bezradná. Posmievať ani vyhrážať sa mu neodvážila a inak s ním hovoriť nevedela. Úpenlivo čakali na koniec návštevnych hodín. Cestou domov sa mama obhajovala. Nemohla som vedieť, čo sa mu stane! Dospelí si niekedy hovoria škaredé veci, aj keď sa milujú! Jasné, ale žeby až takéto? Pred spaním si predstavovala, že otec zomrel. Mama by o ňom nemusela toľko premýšľať a mala by čas sa im venovať. Aj on by bol možno rád, keby sa to skončilo. Nechodili by sa naňho pozeráť. Svo-

jich myšlienok sa ľakala. Čo ak ich otec odhalí? Čo ak ich počuje Pánbožko? Vidina Božieho trestu ju lákala. Udrie do nej blesk alebo na ňu niečo ťažké spadne. Predstúpi pred sympatického staršieho muža s hlbavým výrazom. Rozumie jej pohnútkam, no nenávisť k rodičom je ťažký hriech. Istý čas musí stráviť v očistci. Potom postúpi do neba, bez problémov. Aj jej ho ukázal. Vyzeralo ako nekonečný dom s rodinnými bunkami. Teplý a vrúcny.

O jeho smrti sa dozvedela v škole. Práve odpovedala z fyziky. Samozrejme, všetko vedela. Mama vošla do triedy v sprievode riaditeľky. Zadúšala sa plačom, habkavo sa pridžžala tabule. Trúchliaca žena. Škoda, že jej nemohla zatlieskať. Sestra v smútku nezaostávala. S mamou si vzlykali v náručí. Aj by sa k nim pridala, nech ju mama objíme, no nedokázala sa k tomu primäť. Nechcela vyzerat' ako hysterka. Zavretie na psychiatriu ju desilo. Čítala Bol som dlho preč. Vedela si predstaviť, čo sa tam odohráva. Z otcovej smrti mala zmiešané pocity. Trápilo ju, že ju už nikdy nepritúli. Nepovie, že je jeho, najlepšia. Nebude mať šancu si ho získať. Ukázať mu, čo dokáže. Možno by ju potom naozaj miloval. Chodili by spolu na večere, sami dvaja, a ona by mu rozprávala o svojich úspechoch. Hoci kedy by si zatelefonovali. Oslovoval by ju dievčatko, moje dievčatko, dievčatko moje. Zároveň cítila

riadnu úľavu. Kým žil, zaberal v nej veľmi veľa miest. Už nemusela byť najlepšia.

Strednú úplne odflákla. Nebavilo ju tam chodiť. Koľkokrát ráno vstala, len aby zistila, že to nedá, a ľahla si späť do postele. Najradšej s niektorým z Rusov. Dostojevskij, Tolstoj, Čechov. Blicovala, aby si mohla čítať. Všetci si mysleli, že blicuje, aby mohla fetovať. Nebola to pravda. Fetovala večer a cez víkendy. V pracovné dni iba výnimočne, ak bola zatvorená knižnica. Tráva, hašiš a ostatné halucinačné gebuziny ju nebavili. Neznášala byť pomalá a malátna. Pribľblo sa smiať a pchať sa jedlom. Obľúbila si pervitín. Logicky. Na kokaín nemala peniaze a extázu bolo vtedy ťažké zohnať. Piko si často šupla iba tak, sama. Potom upratovala alebo chodila na dlhé prechádzky. Ústa jej zvieral úsmev, srdce búšilo, cítila sa slobodná. Výkonná, úderná, živá. Mala aj partiu. Z povinnosti. Na strednej je vhodné niekam patriť. Fetovať v partii sa jej až tak nepáčilo. Bolo sa treba deliť. Brať ohľad na spolufetujúcich. Čeliť bizarným nápadom. Zachraňovať. Držať vlasy. Nasledovať. Viest'. Iritovalo ju počúvať, čo kto zažil, keď bol sfetovaný. Všetko to vyťahovanie. Čo ma do toho, že si bol kráľ prírody?! No tak si mal vyskočiť, aspoň by si teraz čušal! Nefetovala, aby sa predvádzala. Bolo to také hobby. Ako knihy. Tie tiež čítala sama pre seba.

Udržať ju na gymnáziu nebolo pre mamu ľahké. Večne tam musela chodiť niekomu lichotiť. Často ju to rozčuľovalo. Ak ma ešte raz zavolá tá krava, aby mi vykladala, aký si satan, prisahám, že ťa nechám vyhodit! Vedela, že nenechá. Pani docentka nebude mať dcéru upratovačku. Krave porozpráva, ako si váži jej prácu, uzná, aké strašné je učiť takú zberbu. Úplne vás chápem, ale chápte aj vy mňa! Odkedy zomrel manžel, som na ne sama! Dosiaľ sme sa z toho nespamätali! Aký to bol muž! A aký otec! Dcéрка tak vyvádza zo žiaľu! Nepokazte jej život! Vždy dokázala vybaviť ďalšie komisionálne skúšky. V podstate študovala individuálne. Ako športovci. Namiesto tenisu či atletiky sedela s Rogožinom v salóne alebo sa prechádzala vyškerená po meste. Ustálená predstava, že každý, kto fetuje, skončí ako troska, jej bola na smiech. Vedela, že to nie je pravda. Záleží čo, kto, ako často a ako veľmi ho to baví. Urážala ju tá všeobecná neznalosť. Protidrogové prednášky. Odstrašujúce prípady. Môj ty bože! Hádam si nemyslíte, že ma od fajného veselého pika odplaší skrachovaný heroinista?! Hravo vymenujem desať rozdielov!

Sestra si školskú dochádzku plnila svedomitou. Od mala milovala poriadok a presné pokyny. Na nočnom stolíku mala vystavený zoznam vlastných pravidiel života. Pokrývali všetky podstatné

oblasti. Čistotu, školu, vzťahy. Niektoré sa pokúšala aplikovať v rodinnom prostredí. Nehádame sa! Nekričíme! Sme na seba dobrí!, objavilo sa na chladničke. Otec ich vyhodil do koša. Sestrina záľuba v pravidlách jej pripadala hlúpa. Akoby ju umyté zuby, vypraté pančušky a porobené okraje mohli naozaj ochrániť. Previesť životom. Nemala kazy, vyzerala úhľadne a nenosila poznámky. To bolo zhruba všetko, čo dosiahla. Mama ju nemala o nič radšej.

Po otcovej smrti chýbal mame partner na slovné zakáľačky. Sestra sa nevedela riadne vžiť do konfliktu. Plačlivo pátrala po príčine. Prečo si na mňa taká? Čo som ti urobila? Akoby o to išlo. Mama to skúšala aj na ňu, no pritvrdzovanie ju zatvrdzovalo. Ešte usilovnejšie sa oddávala čítaniu a vyškeraniu. Mamine povahové zvláštnosti jej zásadne nevadili. Čo tam po nejakých záchvatoch. Mali čo jesť, kde bývať, aj v škole to vždy vybavila. Dospieť k tomuto postoju si vyžadovalo disciplínu a čas. Veľa o mame uvažovala. Pamätala si jej rodičov. Mlkvu strnulú babku aj cholerickeho dedka. Hocikeď na babku vrieskal skrz drobné pochybenia. Ty špina, zas si mi nevyžehlila košeľu! Babka reagovala povýšenecky, mlčaním. To ho naštartovalo. Pobehoval po byte, metal predmetmi, vykrikujúc urážky a vyhrážky. Idem sa hodiť do Dunaja! Vedeli, že

pôjde do krčmy. Vyrastať doma nemohlo byť pre mamu ľahké.

V maturitnom ročníku fetovať prestala. Obmedzovalo ju to večné zháňanie drog a peňazí. Mama bola nedbalá, no nie sprostá. Aj dojazdy boli čoraz ťažšie. Úzkosť, smútok, tma. Cítila, že jej začína šibať. Na ľudí hľadela s krajným podozrením. O čo im ide? Čo naozaj chcú? Triasli sa jej ruky a pokazila pleť. Unavilo ju počúvať, ako strašne dopadne. Zametačka. Hajzelbaba. Kurva. Prebudila sa v nej motivácia. Navyše to bola hračka, úplne stačilo sa pár mesiacov sústrediť. Zmaturovala na samé jednotky a dostala sa na medicínu. Školu si vybrala náhodne. Hlásili sa na ňu obzvlášť hlúpe spolužiačky. Cez víkendy navštevovali prípravné kurzy, cez týždeň diskutovali o nových poznatkoch. Na tvárach sa im usadil výraz ustaranej dôležitosti. Keď môžu tie chudery, môžem aj ja! Každý vravel, že sa tam nedostane. Prijímačky sú náročné a treba sa na ne poctivo pripravovať. Ale ba! Test spravila ľavou zadnou. S úškrnom premýšľala, čo to vypovedá o vzdelávacom systéme. Posmievala sa sestre. Vidíš, ty chudera, štyri roky si sedela na zadku, v jednej ruke kartotečné lístky, v druhej kalkulačka a som tam, kde ty! Sestra študovala právo. Predstavovala si, že je sudkyňa. Ako rozhodne, tak bude. Jej nová výkonnosť sestru zneisťovala. Kým blico-

vala a fetovala, mohla sa cítiť husto. Konečne mala lepšie známky. Čakala ju lepšia budúcnosť. S náhlým obratom v životných perspektívach sa nevedela vyrovnáť. Aj tak ťa vyrazia! Nezvládneš to!

Na medicíne bola hviezda. Veľmi ju bavilo učiť sa. Dlhé nezrozumiteľné texty jej prenikali do hlavy temer bez námahy. Cvičenia valcovala, na skúškach excelovala. Páčilo sa jej byť najlepšia. Chcela taká aj zostať. Poznať všetky správne odpovede. Veľkoryso radiť menej schopným. Hovoriť do napätej pozornosti. Objavila v sebe ctižiadosť. Všetci jej predpovedali oslnivú kariéru. Sama si ju predpovedala. Nevedela sa jej dočkať.

Skúsenosť s rodičmi ju naučila nepodliehať láske. Nikdy nebola zamilovaná. Na škole mala viacerých frajerov. Páčili sa jej schopní, rozhodní a úspešní muži. Chodila s pasívnymi, miernymi a láskavými chlapcami, ktorí jej hovorili, aká je šikovná a krásna. V svoju krásu nejako zvlášť neverila. Vylepšovanie považovala za trápne. Zmachlené dievčatá v obtiahnutých tričkách. Obete mužov! Nemaľovala sa, vlasy mala v chvoste, nosila džínsy a tričká. Aj tak vyzerala lepšie ako sestra s celým tým jej upoteným úsilím. Vnímala, že má pekné oči, pery, zadok a nohy. Celkovo bola tak sedmička. Mnoho dievčat bolo krajších, s väčšími prsami, dlhšími vlasmi, belšími zubmi. Tému, že muži si nevyberajú ženy podľa vzhľadu, považovala za absurdnú. Videla, ako sa spolužiaci vzopäli, keď do miestnosti